

Wnioski z IV Konferencji Zarządzanie Zielenią Miejską, która odbyła się w dniach 17-18.03.2011 w Warszawie.

1. Tematyka konferencji składała się z dwóch części tematycznych. Pierwsza dotyczyła podstawowego tworzywa w architekturze krajobrazu jakim są drzewa. Zwrócona została uwaga na jakość materiału roślinnego, konieczność ustawicznej weryfikacji doboru roślin oraz ich nowych funkcji.
2. Druga część poświęcona była głównemu tematowi konferencji tj. partycypacji społecznej w zarządzaniu i projektowaniu zieleni miejskiej. Tematyka ta podjęta została po raz pierwszy przez konferencje dla ogrodników, architektów krajobrazu, przedstawicieli władz samorządowych. Problematyka udziału społeczeństwa przedstawiona została w przekroju od europejskiego modelu-metody, poprzez przepisy prawne, do praktyki w Polsce. Partycypacja społeczna jest immanentną chociaż uciążliwą i przewlekłą ale nieodzowną częścią procesu demokratyzacji państwa i społeczeństwa. Wykorzystanie tego instrumentu w zarządzaniu terenami zieleni jest ze swej natury szczególnie ważne. Zapewnia utożsamianie się lokalnych społeczności z „ich własnymi obiektami”. Konferencja nie przypadkowo zorganizowana została w Warszawie. Dowiedzieliśmy się, że są tutaj próby instytucjonalnego organizowania dyskusji z udziałem społeczeństwa. Pozytywnymi efektami były zaprezentowane trzy nowe obiekty na warszawskiej Pradze.
3. Polska jako sygnatariusz Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (podpisanej 1. stycznia 2005r.) zobowiązała się do jej przestrzegania i stosowania. Punkty 5. i 6. EKK zobowiązują sygnatariusza do wprowadzenia w życie metod udziału społeczeństwa, urzędów samorządu terytorialnego jak i bezpośrednio zainteresowanych planowaniem i ochrona krajobrazu oraz ustanowienia krajobrazu jako części składowej polityki przestrzennej, urbanistycznej, środowiskowej, rolniczej i gospodarczej zawsze wtedy gdy mają one wpływ bezpośredni lub pośredni na krajobraz. W części wyjaśniającej stwierdza się, że „oficjalne działania w planowaniu krajobrazu nie mogą być jedynie zmonopolizowanym obiektem badań i projektów specjalistycznych instytucji lub pracowni” (pkt.22).
W podobnym duchu zobowiązuje Europejska Dyrektywa INSPIRE (*Infrastructure for Spatial Information in the European Community* Infrastruktura Informacji Przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej) z 2007r., która ustanawia obowiązek udostępniania społeczeństwu wszelkich informacji o środowisku.
4. Ciekawe są zmiany innowacyjne w długoletnim procesie partycypacji społecznej w projektowaniu i zarządzaniu terenami otwartymi, i zielenią Berlina. Przyjęta tam została „orientacja przestrzeni społecznej”, która ma zapewnić optymalną poprawę warunków życia mieszkańców. Przestrzenną jednostką planistyczną stała się „kwatery”. Podstawowego znaczenia nabiera system informacji międzybranżowej (FIS) z czterema modułami; a to bank danych GAIA, system informacji geograficznej YADE GBKat, system informacji miejskiej Datenbank SenStadt oraz dwie sprzężone ze sobą sieci informacji urzędowej (internet) i współpracującej z nią sieci informacji publicznej (intranet).

5. Konferencja wykazała, że zarówno proces, technika jak i tzw. kultura konsultacji społecznych w naszym kraju jest jeszcze w początkowej fazie. Brak wiedzy, umiejętności i zrozumienia występuje po obu stronach tego procesu. Edukacja w tym zakresie potrzebna jest zarówno urzędnikom/inwestorom, planistom i projektantom jak i mieszkańcom, organizacjom. Zarysował się z całą wyrazistością problem braku języka mediacji pomiędzy poszczególnymi stronami użytkownika i zarządzania przestrzeni miejską. Pojawił się problem, zwany w starszych demokracjach „arogancją branżową” m.in. architektów, urbanistów czy architektów krajobrazu. Arogancja dotyczy w tym samym stopniu władz samorządowych, jak i deweloperów czy inwestorów.
6. Dla uruchomienia i upowszechnienia procesu partycypacji społecznej potrzebnej dla akceptacji przez mieszkańców rozwojowych przedsięwzięć przestrzennych, środowiskowych, rekreacyjnych oraz w trosce o unikania konfliktów konieczne będzie:
  - ustanowienie funduszy w budżetach gmin, dzielnic, miast dla prowadzenia stosownych działań;
  - w strukturze urzędów dużych miast należy tworzyć centra komunikacji społecznej organizujące partycypację społeczną i budujące zaufanie między władzą a społeczeństwem. W mniejszych miastach i gminach w tym celu należy powołać stanowiska pełnomocnika ds. komunikacji społecznej;
  - partycypację społeczną należy organizować od początku przedsięwzięcia w formach odpowiadających kolejnym jego etapom;
  - przed projektowaniem należy przeprowadzić: fazę 1 - informowanie interesariuszy społecznych o zamierzeniu oraz fazę 2 - badanie potrzeb społecznych,
  - po opracowaniu projektu należy przeprowadzić fazę 3 - prezentację i wyjaśnianie projektu, fazę 4 - dyskusję publiczną nad projektem oraz fazę 5 - negocjacje kwestii spornych. Jeżeli fazy te wskazują na konieczność zmiany projektu, należy ją przeprowadzić wraz powtórzeniem faz 3, 4 i ew. 5. Tak prowadzona partycypacja powinna poprzedzać podejmowanie ostatecznych decyzji.

Jeżeli pełny zakres partycypacji nie jest możliwy, należy przynajmniej:

- Tworzyć pełną listę interesariuszy społecznych podejmowanych przedsięwzięć i z nimi, a nie tylko z protestującymi prowadzić partycypację społeczną. W tym celu należy udoskonalić formy skutecznego zapraszania interesariuszy.
- W celu przeciwdziałania konfliktom wokół ochrony krajobrazu i kształtowania przestrzeni, prowadzić społeczne badania przedprojektowe umożliwiające identyfikację potencjalnych konfliktów.
- Prowadzić dyskusje publiczne przed podejmowaniem decyzji, aby zapewnić im wiarygodność i merytoryczny charakter.
- Zatrudnić niezależnych moderatorów do organizowania dyskusji publicznych, ponieważ dyskusja prowadzona przez przedstawiciela jednej ze stron nie jest wiarygodna.
- Prowadzić negocjacje z intencją doprowadzenia do porozumienia, gdyż stosowanie środków przymusu pogłębia przepaść między władzą publiczną a społeczeństwem.
- Wykorzystać Internet, fora internetowe, portale społecznościowe do prowadzenia partycypacji społecznej.

- Należy szkolić pracowników urzędów administracji publicznej, szczególnie zatrudnionych w wydziałach zajmujących się gospodarką przestrzenną, ochroną dziedzictwa w zakresie komunikacji społecznej oraz metod organizowania partycypacji społecznej.
  - Należy szkolić moderatorów, trenerów, mediatorów, negocjatorów do współpracy z samorządami i projektantami w procesach partycypacji społecznej w gospodarowaniu przestrzenią.
  - Należy szkolić projektantów planów zagospodarowania przestrzennego, planów ochrony, projektów rewitalizacji, projektów przestrzeni publicznych tym parków i innych form zieleni publicznej w zakresie komunikacji społecznej oraz metod organizowania partycypacji społecznej.
7. Należy nowelizować prawo z intencją precyzowania i rozwijania przepisów dot. partycypacji społecznej w gospodarowaniu przestrzenią, ochronie dziedzictwa naturalnego i kulturowego oraz ochro. W tym kontekście cytowane było dość nieskuteczne przepisy prawne, których podstawowym założeniem jest przestrzeganie procedur a nie zapewnianie warunków do poprawnych rozwiązań. Dyskusja panelowa pokazała bardzo wyraźnie te typowe dla społeczeństwa nieobywatelskiego zjawiska.
8. Pozarządowe organizacje społeczne coraz silniej zajmują się ochroną środowiska, ochroną przyrody. Zieleń miejska, tereny otwarte, tereny rekreacyjne znajdują się tylko częściowo w tym polu działania tych organizacji. Pewną pomocą mogłyby być Konferencja Międzynarodowych Organizacji Pozarządowych w Radzie Europejskiej – INGO, która zadeklarowała aktywną pomoc i poparcie poprzez platformy międzynarodowe, ekspertów jak i sieci obywatelskie.
9. Zarówno przebieg i rezultaty konferencji jak i sformułowane wnioski sugerują zorganizowanie następnej konferencji pogłębiającej tematykę partycypacji i akceptacji społecznej w zarządzaniu terenami zieleni, system przyrodniczym miasta. Tylko dobrze „wydiskutowane” przedsięwzięcia mają szansę na ogólną akceptację, trwałe istnienie. Nawet najlepszy projekt spotka się z zastrzeżeniami i sprzeciwem niektórych grup aktorów danego przedsięwzięcia, jeżeli nie zostanie ustalony konstruktywny kompromis.

Czeka nas długa droga.....

Za przesłane wnioski i sugestie, wykorzystane przy opracowaniu wniosków z konferencji dziękuje p. dr. hab. inż. arch. Krystynie Pawłowskiej, p. dr inż. arch. Ewie Heczko-Hyłowej, p. Prof. inż. Helmutowi Weckwerthowi i p. mgr inż. arch. kraj. Pawłowi Lisickiemu.

Prof. dr hab. inż. Marek Siewniak

Opiekun merytoryczny konferencji